

A tapír keresése

Szerző Z. Karvalics László
2010. január 22.

Müllner Helga tudósítása szerint Kamarás István, a Pannon Egyetem docense „az internetet … káoszként tartja számon, használhatatlan információk halmaza”. Példaként: azt említette meg, hogy „a családnak az állatkertben örökbefogadott állata Géza, a tapír, ezért a böngészőbe beírta a tapír szót, a hatvanezer találat között az állat leírása mellett táska- és írószert is felbukkant”. Kamarás Istvánt kiváló koponyának tartom, de ebben az interjúban sajnos az internettel kapcsolatos, ismerethiányból fakadó előítéletek egyik legpusztítóbb fajtáját jeleníti meg szellemesnek szánt tapír-történetével.

Teljes találati listára akkor vagyunk kíváncsiak, amikor egy szó teljes hálózati reprezentációjának feltárására van szükségünk. És a keresők tökéletesen teljesítik a feladatukat: egy elképesztő méretű szövegtömegben valamennyi előfordulást megtalálnak, és előfordulásuk illetve a keresési-hivatkozási gyakoriság alapján vélt fontossági sorrendbe is állítják ezeket. A „tapír” beírása a böngészőbe így fordítható le utasításra: Böngésző, mutasd meg nekem az összes olyan szöveget, amely tartalmazza a tapír szót! És a böngésző, ez a legszorgalmasabb dzsinn minden szoftverszemle között, kilistázza nekünk, pillanatnyi késedelem nélkül.

És mennyire végtelenül praktikus tud ez lenni, amikor valaki éppen arra kíváncsi, hogy egy adott jelentésben használt kifejezés milyen jelentésbővülésen megy keresztül, milyen felhasználói környezetek milyen módon nyúlnak hozzá. Sok évvel ezelőtt, amikor csak néhány ezer találat volt még (ma több százezer) a fogpiszkálóra (toothpick, cure dent, stuzzicadenti stb.), egyszer végignéztem valamennyit. Bármilyen furcsán hangzik, meghatározó élmény volt. Feltárult előttem elképesztő formagazdagságban egy világ, amelyről azidáig végtelenül keveset tudtam, ebből cikksorozat, majd könyv is lett, s egy-egy téma kapcsán azóta is gyakran rácsodálkozom, milyen hihetetlenül hasznos jószág ilyesmire a böngésző.

Ma rákattintottam tehát én is a Google-n a tapírra, egyedül magyarul egymillió-hatvanezer (!) találatot jelzett.

Az első öt találat közül négy végtelenül alapos, lexikon- illetve tankönyvszerű alapszövegek sokaságát adja ki a tapírról (nem csoda, mert a keresők a Wikipedia és más online tudástárak szócikkeit szeretik előre venni). A második öt találat közül kettő Kamarás István Gézájával foglalkozik (!), annak ürügyén, hogy 2009 májusában legényélete véget ért, amikor egy kedves tapírhölgy, Cuki személyében mindenki öröme párra lelt. Az egyik további találatból megtudjuk, hogy április 27.-én van a nemzetközi Tapír-nap, a maradék háromból pedig kiderül, hogy bizonyos online körökben a „tapír” előszeretettel használt helyettesítője a „fazon, arc, csávó, gyík stb” jelentéskörbe tartozó, hálózati pajtás-megszólító formulának, emiatt aztán közkeletű becenév is (ez még akkor is igaz, ha vélhetően a „tapló” finomításaként született meg).

Nem ártottam a második tíz találatra is továbbgrani, hiszen az első csomag átfutása is mindössze tíz-tizenöt másodpercet vett igénybe. Az újra felbukkanó Géza mellett ezúttal a szegedi tapírokhoz, és doyenjükhöz, Dezsőhöz vezetnek linkek, kiderül, milyen népszerű rajzfilmfigura (Pampalini és a tapír, több mint hétszázán nézték már meg a Videán), és milyen sok útvonalon tudunk eljutni a Holló Színház örökbecsű, méltán klasszikus darabjához (Etelka, a tapír elmegy anyagmennyiség-becslőnek). DVD-n megrendelhető, kötelező irodalom. Rápillantok még a Zandagort „massively multiplayer online stratégiai játék” oldalára, ahol a Tapír az A-osztályú bolygók gombazabáló karaktere, aztán megállok, hiszen könnyűszerrel meg tudom már vonni a keresés mérlegét.

Aki a tapír szót írja be a böngészőbe, villámgyorsan szuperreleváns találatokat kap, amelyek minőségbiztosított, gazdagon dokumentáltak, a további elmélyült tájékozódást lehetővé tévő oldalakra vezetnek, ha általában kíváncsi valaki erre a mókás lényre.

A találatok segítségével azonnal megtalálhatjuk a magyar hálójáró számára esetleg fontos konkrét állatkerti tapírokat, és minden szükséges tudnivalót róluk.

Mindemellett kóstolót kapunk a fantázialényként, rajzfilmfiguraként való speciális előfordulásokból – és még el sem jutottunk az írószerboltig. Kamarás vélekedése egyszerűen nem állja meg a helyét.

Most pedig a fentiek analógiájára képzeljünk el egy olyan szituációt, amelyben valamelyik ismerősünk egy nagy könyvtár állományában való reménytelen keresésről panaszkodik.

„Zalaegerszegről akartam néhány fontos várostörténeti adatot megtudni, és legnagyobb örömömmre beengedtek a raktárszárnyba. Odaléptem a bal kézre eső legelső polchoz, és elkezdtem a szisztematikus kutatást. Emlékszem, hogy Alvar Aalto finn építész könyve volt az első, amelyen a szemem megakadt, tetszett is, hogy két „a” betű van a nevében, de amikor már a tizedik polcnál jártam, és még mindig csak az Albánia útkönyvnél tartottam, eléggé elkedvetlenedtem. Hány órára lesz még szükségem, hogy eljussak a „Z” betűhöz, ha egyáltalán ott lesznek majd a kedvenc városomról szóló kiadványok? És még akkor sem biztos, hogy a keresett adatokat is megylelem. Egyre inkább úgy érzem, rám zúdul és összenyom a sok könyv, csak épp ahhoz nem jutok el, amelyiket keresem”.

Ugye, hány vészcsengő szólal meg egyszerre? Meg se lehet számolni őket. Mennyi minden kívánczozna ki belőlünk. Miért nem kéred a könyvtáros segítségét? Miért nem fordulsz a katalóguscédulákhoz (a metaadatokhoz), ha már egyszer arra vannak, hogy megkönnyítsék a keresést? És ha már egyszer a betűrendes logika szerint kutakodsz, miért nem ugrasz egyből a keresett betűhöz, miért kellene végigmenned az összesen? S mindezek után miért a könyvekben és a könyvtárban véled megtalálni a probléma forrását, miközben egyszerűen csak nem rendeltetésszerűen használtad az egyébként megfelelően kialakított rendszert?

És így jutunk el Kamarás másik veszélyes csúsztatásához. Az interneten fellelhető információk használhatósága, rendezettsége és megtalálhatósága három különböző dolog. Még ha igaz is volna az állítás, hogy a sok irreleváns találat miatt a keresők nem segítenek meglegelni a „fontos” információt, ebből semmiképpen nem következtethetünk arra, hogy azok nincsenek is jelen a hálózati térben. Az internetes tartalmakhoz való eljutásnak ugyanis a keresők használata csak az egyik lehetséges módja. A lap.hu típusú tematikus portálokon, médiatartalmak linkjein, email-es ajánlásokon keresztül ugyanúgy landolhatunk számunkra fontos oldalakon. Ezek az útvonalak ráadásul a káosznak láttatni kívánt állapothoz képest valójában mind rendszerezésnek tekinthetőek, mert szűrésen, válogatáson, értékhozzáadáson alapulnak, s mind-mind a releváns tartalmak könnyebb megtalálhatóságot segítik.

Az internetre gyorsuló tempóban költözik fel az emberiség teljes tudásvagyona, irodalma, zenéje, művészete, helytörténete, képkultúrája, a világról megszerzett ismeretek döbbenetes méretű korpuszaival – de menetrendjeivel, műsorkalauzaival, programoldalaival, hírportáljaival, közösségi oldalaival is. Aki ma mindezt használhatatlan információk halmazának igyekszik beállítani, az egyszerűen félrevezeti a hallgatóit és az olvasóit.